

Борис Гузь

Дворянський рід Величків із Слобожанщини

Серед відомих у Російській імперії початку ХХ століття дворян із прізвищем Величко почесне місце посідає Олексій Львович Величко (1852–1936), камергер царського двору, дійсний статський радник, землевласник, заводчик та підприємець.

Прізвище Величко було поширеним серед українських козаків, з козацької старшини Гетьманщини походять відомі роди Величків з Прилуччини та Лубенщини, потомки яких стали в Російській імперії видатними воєначальниками, чиновниками, громадськими діячами, літераторами.

Історія роду Олексія Величка суттєво відрізняється від історії згаданих козацько-старшинських родів, це теж український рід, але він лише опосередковано пов'язаний з Гетьманщиною і став відомим уже в Російській імперії в ХІХ столітті.

Основні маєтки Олексія Величка знаходились на Слобожанщині, нині це Сумська і Харківська області України. На малозаселені території так званого Дикого Поля, починаючи з ХVІІ століття, Московська держава переселяла козаків та селян з Гетьманщини і Правобережної України, надаючи їм землі та пільги. Задачею переселенців був захист південних рубежів Московії від нападів кримських татар. Поблизу фортець Білгородської засічної межі переселенці будували остроги, створювали козацькі полки. Регіон отримав назву Слобожанщина від поселень, які називалися слободами (від слова «свобода»). У 1652–1664 роках були засновані міста Суми, Лебедин, Харків, Богодухів.

Предки Олексія Величка походили з переселенців, скоріш за все з козаків, в кінці ХVІІІ століття вони були «служилими людьми». Перший відомий предок Максим Данилович Величко, губернський секретар, служив у Сумському повітовому суді, 1797 року вийшов у відставку через хворобу. У нього були сини Іван, Лев, Олександр (1803–?) та Василь (1809–?). Іван, Олександр і Василь служили в Сумському земському суді в невисоких чинах.

Іван Величко згадується 1818 року в чині губернського секретаря (чин ХІІ класу), а Василь Величко 1842 року мав чин колезького реєстратора (ХІV клас, найнижчий чин).

Більш успішною була чиновницька кар'єра Олександра Максимовича Величка, на службі він перебував з 1821 року, служив по корчемній частині (винним приставом), 1833 року отримав чин титулярного радника. Наступним, згідно з «Табелями про ранги», був чин колезького асесора (ХІІІ клас), який давав до 1845 року право на спадкове дворянство. Але вислужити цей чин було надзвичайно важко, дворянство всіляко перешкоджало поповненню своїх лав за рахунок незнатних родів. Олександр Величко так і залишився «вічним» титулярним радником, 1847 року він уже згадується як відставний титулярний радник. Собі за багаторічну державну службу він забезпечив лише особисте дворянство, а своїм дітям – спадкове почесне громадянство.

Лев Максимович Величко обрав військову кар'єру, служив у Тульському піхотному (єгерському) полку, в 1824 році вислужив перший обер-офіцерський чин прапорщика, вийшов у відставку близько 1840 року в чині майора. Після звільнення подав прохання про затвердження у дворянстві і в 1842 році був визнаний дворянином рішенням Харківських Дворянських депутатських зборів із внесенням у другу частину Дворянської родовідної книги (Військове дворянство, набуте чином військової служби). У 1860 році рішення Харківських Дворянських зборів було затверджено Урядовим Сенатом, Лев Максимович Величко, його дружина Ганна Матвіївна та діти Олексій і Анна стали спадковими дворянами.

За протекцією брата Олександра став членом «Комітету нагляду за роздрібним продажем міцних напоїв» Сумського повіту. Цей комітет було засновано в результаті

реорганізації судової системи, згідно з якою посада винного пристава у повітових судах скасовувалася. Володів маєтками та кріпаками у Сумському і Лебединському повітах.

Його дочка Анна у 1871 році закінчила Харківський інститут шляхетних дівчат і у 1873 році вийшла заміж за Дмитра Миколайовича Фролова (бл. 1850–1897), спадкового дворянина Калузької губернії. Його дід, Дмитро Іванович Фролов, як і батько Анни, став військовим дворянином, вислуживши чин підпоручика.

Анна Львівна володіла землями у кількості понад 300 десятин у Марківці Лебединського повіту, виділеними їй батьком. Чоловік Анни перебував на військовій службі, потім звільнився у запас і проживав із сім'єю у Серпейську. Володів маєтками в Мещерському повіті, депутат повітового дворянства. У 1897 році при виході із запасу у відставку отримав чин підполковника, а невдовзі помер.

У них був син Микола (1874 р. н.), він перебував на цивільній службі (колезький секретар) і володів маєтками у 247 десятин в Мещерському повіті. У шлюбі з Ольгою Павлівною, уродженою Толченовою, у нього було троє дітей: син Дмитро та доньки Ольга й Ірина.

Олексій Львович Величко, як і батько, обрав військову кар'єру, вступивши до Тверського юнкерського кавалерійського училища. Термін навчання в юнкерському училищі становив два роки, під керівництвом досвідчених кавалеристів там детально вивчалися всі складові кавалерійської служби. Спочатку це забезпечувало випускникам певні переваги у війську, оскільки випускники військових училищ хоч і мали більш високий рівень загальної військової підготовки, але практичного досвіду стройової служби у них не було.

Після училища Олексія Величка направили до Київського гусарського полку, який тоді базувався в Чугуєві, там йому присвоїли перший обер-офіцерський чин корнета. Цей полк і став єдиним місцем його військової служби.

У складі полку брав участь у російсько-турецькій війні 1877–1878 років, перебував у авангарді загону генерал-лейтенанта М. Д. Скобелева під час найбільш переломного етапу війни. Загин тоді обійшов турецькі позиції біля Шипки, перейшовши Іметлійський перевал, і 9 січня 1878 року розгромив супротивника біля села Шейнове, що стало однією з вирішальних перемог у російсько-турецькій війні, яка призвела до капітуляції всього турецького корпусу Весселя-паші.

До червня 1879 року звільнені території перебували під керівництвом Російської адміністрації, для чого було організовано Тимчасове російське управління в Болгарському князівстві. Одним із завдань Тимчасового російського управління стало формування болгарської армії, з цією метою місцеве ополчення перетворювалося на Земське військо. У складі Земського війська перебували в якості інструкторів російські офіцери, був серед них і гусар Олексій Величко.

У 2008 році в Софії було видано книгу Володимира Гаристова «Не нам, не нам, а Імені Твоєму», присвячену збереженню пам'яті про героїв і ветеранів тієї війни. У книзі окремо наведено список учасників війни, по яких поки що не знайдено біографічних відомостей, є там і короткий запис із однією приблизною датою: «Величко Олексій Львович. Дата народження поки що не відома – помер після 1934 року». Сподіваюся, що ця стаття заповнить наявні прогалини у його біографії.

За бойові заслуги та виявлений героїзм Олексій Величко був нагороджений орденами Св. Анни 4-го ступеня з написом «За хоробрість», Св. Володимира 4-го ступеня, Св. Станіслава 3-го ступеня з мечами та бантом, Румунським залізним хрестом (За перехід через Дунай), Знаком за службу в князівстві Болгарському, а також медаллю в пам'ять війни 1877–1878 рр.

Київський гусарський полк після війни повернувся на зимові квартири у Васильків Київської губернії, а через три роки військовим міністром П. С. Ванновським було проведено військову реформу, в якій враховувався досвід російсько-турецької війни. У ході цієї реформи з 18 серпня 1882 року вся російська кавалерія перетворювалася на драгунську, відповідно, всі армійські гусарські полки отримали найменування драгунських. Одночасно замість яскравої уніформи гусар запроваджувалась нова форма у вигляді кафтанів або сюртуків псевдоруського крою. Хоча проведена реформа і була необхідною, але способи та форми її реалізації були абсолютно непродуманими.

Нова форма стала об'єктом пильної уваги тодішніх гумористів: «Армія стала невпізнанною. Зникли гвардійські каски з плюмажем, кепі та шако з султанами, ефектні мундири з кольоровими лацканами, уланки та ментики, шаблі та палаші. Весь цей блиск був замінений довгополими кафтанами на гачках, широкими шароварами та низькими шапочками підробленого баранця. Офіцери стали схожими на обер-кондукторів, гвардійські стрілки – на околоточних наглядців, фельдфебелі – на сільських старост у кафтанах з бляхою».

Командир Павлоградського драгунського полку В. О. Сухомлінов писав: «Раціоналізм у нас протягом довгих років лише руйнував і, не користуючись сприянням сучасної техніки, не давав замість нічого нового, кращого. Так, довірена мені частина з блискучого гусарського полку стала армійським драгунським номером 6-го полком, з традиціями якого можна було ознайомитися тільки в архівах, а не за формою одягу та гордим виглядом людей, які його носять».

Йому вторив військовий історик А. А. Керсновський: «Умови служби в кавалерії стали непривабливими. Нові дикі найменування "Бузькі драгуни", "Павлоградські драгуни", "Охтирські драгуни" різали вухо кавалеристам і щемили їхнє серце. Багато офіцерів залишили ряди кінноти, особливо коли "подрагунені" полки були одягнуті в кафтани та армяки нового псевдоруського крою...».

І ще одна цитата: «Зміну форми на місцях затягували як тільки могли. У Лубенському полку офіцери навіть випуску 1883 року пошили собі гусарську форму, рядові носили даламани до 1885 року, поки не зносили всі терміни одягу, який зберігався в цейхгаузі. Багато хто носив скасовану гусарську форму у вільний від служби час, солдати, які йшли у запас, іноді шили собі "форму часів Олександра II, щоб хизуватися нею в селі...».

Київський гусарський полк було перейменовано на 27-й драгунський полк, його офіцери не захотіли ставати драгунами і переходити на «принизливу» уніформу, всі вони подали на знак протесту у відставку. На цьому військова кар'єра Олексія Величка й завершилась.

Імовірно, Дмитро Фролов, чоловік Анни Величко, також служив у Київському гусарському полку. У «Наказах про чини військових» за 1877 рік у запасному ескадроні полку вказаний поручик Фролов, якому присвоїли чин штабс-ротмістра. У 1884 році Фролова було звільнено з 27-го Київського драгунського полку в запас у чині ротмістра. Вислуга в 25 років служби у нього відповідає року виходу у відставку Дмитра Фролова, але ім'я у наказах не вказується, тому не можна однозначно стверджувати, що це саме він.

Олексій Величко в запас по кавалерії вийшов також у чині ротмістра, йому було 30 років, треба було якось визначитися зі своїм місцем у цивільному житті. Вибір був невеликий, можна було піти на цивільну службу, або стати поміщиком і зайнятися сільським господарством. Олексій Величко вибрав останнє, батько залишив йому невеликі маєтки на хуторах Ільми та Візирівщина в Сумському повіті. Ці хутори і стали першим місцем його реєстрації як дворянина Харківської губернії.

Далі він вдало одружився, його дружиною стала Єлизавета Євгенівна Бразоль (1857–1931). Старовинний козацько-старшинський і дворянський рід Бразолів володів маєтками у Полтавській губернії, а брати Єлизавети Лев і Григорій володіли й маєтками в Охтирському та Лебединському повітах Харківської губернії. Єлизавета за духовним заповітом батька успадкувала маєток в Оленівці Кобеляцького повіту Полтавської губернії у кількості 672 десятини земель різної якості. Цей маєток було продано, а натомість було куплено маєток у Голубівці Лебединського повіту, який належав Дмитру Олександровичу Величку, двоюрідному брату Олексія.

Голубівка і стала основним маєтком Олексія Величка, там знаходилася поміщицька садиба, він також володів землями у ближніх селах Штепівка та Марківка. Основною формою господарювання стали поміщицькі економії, господарство велося за передовою агрономічною наукою, в економіях служили агрономи з спеціальною освітою.

Олексія Величка відрізняли енергійність, рішучість та ділова хватка у поєднанні з розсудливістю та вмінням знаходити спільну мову з поміщиками, чиновниками та іншими учасниками сільськогосподарського ринку, не забуваючи про власну вигоду. Незабаром він став цілком успішним поміщиком, одержуючи сталі прибутки зі своїх земельних володінь.

Олексій Величко брав активну участь у громадському житті губернії, став почесним мировим суддею: у 1885 році – Сумського повіту, а у 1892 році – Лебединського повіту. Того ж року його обрали депутатом дворянства Харківських Дворянських Депутатських зборів від Лебединського повіту.

Займався і благодійністю, являвся опікуном Олександрівського ремісничого училища для селянських дітей у Штепівці. Його дружина була членом опікунської ради жіночої прогімназії в Лебедині.

Олексій Львович Величко

1902 року Олексія Величка обрали Лебединським повітовим предводителем дворянства. До обов'язків повітових предводителів входило і вирішення низки питань військової повинності, вони були чиновниками по лінії Міністерства внутрішніх справ. Обиралися предводителі на три роки, в другому терміні перебування на посаді можна було отримати чин колезького радника, що відкрило відставному ротмістру Величку можливість подальшого кар'єрного зростання уже в цивільних чинах.

Олексій та Єлизавета Велички мали двох дітей, доньок Софію та Ірину. Коли дівчатка підросли, Олексій Величко придбав квартиру у Санкт-Петербурзі, а його доньки навчалися в Смольному інституті шляхетних дівчат. Часто буваючи в столиці, він обзавівся широкими зв'язками у

дворянських та чиновницьких колах.

Доньки вдало вийшли заміж, чоловіком Софії Величко став артилерійський полковник Володимир Олександрович Свідерський (1875–1941), військовий інженер, пізніше генерал-майор.

Ірина Величко вийшла заміж за Олександра Олександровича Піленка (1873–1956), відомого юриста, приват-доцента, потім професора Петербурзького університету. Історія сватання О. Піленка описана у публікації «Автобіографічні лубки». Він відкрився у своїх почуттях, подарувавши Ірині Олексіївні на день Святої Ірини «японський кошик, витканий з найтонших прутиків, з трьома орхідеями і пучком конвалій». На прикладеній візитній картці він написав: «Бажаю Вам здійснення мого бажання». Природний гумор допоміг йому позбутися іншого претендента на руку Ірини Величко.

Так університетський професор став зятем Олексія Величка, хоч до нового родича той ставився прохолодно. Дружина князя П. Д. Святополк-Мирського наводить у мемуарах зміст розмови Олексія Величка з її сином, гімназистом Дмитром: «Нещодавно він був шокований лебединським предводителем. Відставний гусар, Величко визнає лише військову службу, бо лише там ще збереглася дисципліна. Він заявив, що в університеті займаються одними дурницями. А син мріє про університет».

На посаді повітового предводителя дворянства Олексій Величко перебував три терміни, став колезьким радником, а до 1913 року вислужив чин статського радника та став камергером царського двору.

Придворне звання камергера не передбачало якихось обов'язків при царському дворі і було лише виразом особистого схвалення монарха. Отримати придворний чин можна було лише за наявності зв'язків – за кандидата у придворні повинен був замовити слово хтось із осіб, особисто наближених до імператора, а мати придворне звання являлося справою престижу. Відповідно до свого нового статусу Олексій Величко замовив родовий герб, який був затверджений Департаментом герольдії у травні 1915 року.

У 1913 році він був позаштатним чиновником особливих доручень при харківському губернаторі, а далі обіймав у Лебедині другорядну посаду одного з директорів Повітового по в'язницях відділення. Знаходження на державній службі по лінії Міністерства внутрішніх справ було потрібне для подальшого кар'єрного зростання. До 1917 року Олексій Величко вже мав чин дійсного статського радника чи «цивільного генерала» згідно з «Табелями про ранги». Для отримання цього чину вислуга років не передбачалася, його отримання вимагало лише «Высочайшого соизволения» імператора.

До його бойових нагород додалися нагороди за цивільну службу – ордени Св. Анни 3-го та 2-го ступеня, а також медаль в Пам'ять імператора Олександра III.

Про свою чиновницьку кар'єру Олексій Величко дбав ретельно, але ніби мимохідь, приділяючи основну увагу підприємницькій діяльності. Поміщик постійно шукав нові джерела для поповнення доходів від своїх маєтків. Купував земельні ділянки, збільшував посівні землі за рахунок оренди, множив доходи від земель, що оброблялися, переробляючи зерно в борошно на борошномельних млинах. Писали, що він був постійно зайнятий «пшеницею, спиртоочисними заводами і млинами».

Винокурні заводи стали новим джерелом поповнення доходів поміщика. Такий завод був збудований у його маєтку у Марківці. Діяльність Олексія Величка згодом вийшла за межі Харківської губернії, 1902 року він придбав землі у селі Вільшанка Львівського повіту Курської губернії та звернувся за дозволом на будівництво там гуральні. Довелося подолати ряд бюрократичних перешкод як з затвердженням проекту, так і по звинуваченням в шкідливому впливі заводу на навколишнє середовище, але до 1910 року новий винокурний завод уже виробляв продукцію. Поміщик придбав також маєток у селі Машкіна-Білиця Дмитрівського повіту Курської губернії.

Реалізація нових проектів вимагала наявності вільних обігових коштів, Олексій Львович брав позики в банках під заставу своїх маєтків. Так, близько 1908 року він узяв позику в Сумському повітовому банку на суму 51500 рублів під маєтки у Штепівці, Марківці, Голубівці. Ці кошти пішли на будівництво гуральні в Курській губернії, а також на компенсацію збитків від погромів його економії під час революції 1905–1907 років.

За вмілого господарювання завжди мались можливості компенсувати економічні втрати при отриманні кредитів за рахунок інших операцій. Так, у 1913 році Олексій Величко продав за 50 тис. рублів Сумському окружному суду садібне місце, що належало йому, на розі вулиць Петропавлівської та Думської під будівництво нової будівлі суду.

Обов'язкові платежі та податки до скарбниці були меншими у відносно невеликих маєтках, поміщик вмів цим користуватися. Так, 670 десятин орних земель у Голубівці були записані на його дружину, їй же належав і паровий млин у селі Будилка Боровеньської волості. Землями у Марківці у кількості 870 десятин офіційно володіла його сестра Анна Фролова, а ще 581 десятина належала землевласницькому товариству із чотирьох власників, включаючи Величка.

У 1910-х роках Олексій Величко був одним із найзаможніших та найуспішніших поміщиків Харківської губернії. У його садибі у Голубівці з'явилися телефони, а 1913 року поміщик навіть придбав автомобіль. Це був двомісний *Ford Model T* з відкритим кузовом типу «фаєтон», зібраний у Великій Британії в 1911 році. Автомобіль йому продав за 1200 рублів граф Олексій Капніст, який мешкав у Лебедині.

Поміщик став відомим і за межами губернії, 1915 року його було обрано головою благодійного товариства «Піклування про будинки працелюбності» в Києві, а 1916 року – почесним мировим суддею Львівського судово-мирового округу Курської губернії.

І трохи про Дмитра Олександровича Величка (1841–?), двоюрідного брата Олексія Величка, та про його сина Сергія.

Дмитро Величко виховувався в юнкерському училищі, служив в армії, нагороджений орденом Св. Анни 4 ст. з написом «За хоробрість», вийшов у відставку у чині підпоручика. Був затверджений у спадковому дворянстві як син і онук особистого дворянина. У 1875–1877 роках служив у Сумському повітовому поліцейському управлінні, а у 1878–1880 роках був членом Дворянської опіки. Надалі являвся членом Сумської повітової земської управи, де служив у комітетах громадського піклування та громадського здоров'я. Володів маєтками у Лебединському повіті. Останній раз згадується в 1892 році як член розпорядчого комітету повітового поліцейського управління від повітової управи. Проживав у Сумах у власному будинку на Засумці.

Його син, Сергій Дмитрович Величко, закінчив землеробське училище і став агрономом. Як і батько, служив у Сумській повітій земській управі, завідував земським складом землеробських машин, організовував для селян виставки та проби землеробських знарядь. Був членом повітового дворянського з'їзду та гласним повітових земських зборів.

Під час революції 1905–1907 років брав активну участь у діяльності кадетської групи, очолюваної головою повітової управи П. М. Линтварьовим, являвся членом редакційного бюро газети «Сумський голос», яка видавалася в Сумах. У той період приміщення Сумської земської управи служило місцем незаконних зборів та мітингів, там друкувалися та зберігалися революційні видання. Виставки землеробських знарядь, що проводилися, стали прикриттям для проведення революційної агітації.

Так, у розпал селянських заворушень у Лебединському повіті Сергій Величко разом із Павлом Линтварьовим вирушили на кордон повіту в село Терешківку, де зібралося значне число селян сусідніх волостей на демонстрацію сільськогосподарської техніки. Після закінчення виставки селянам роздавали друковані брошури про необхідність домагатися самоврядування та листівки із заклик до сільськогосподарського страйку.

За революційну діяльність П. М. Линтварьов був заарештований і відданий до суду Харківської цивільної палати, йому також було заборонено проживання в Харківській губернії. Інші члени кадетської групи були змушені ховатися від переслідувань, Сергію Величку довелося виїхати із Сум. Інформація про нього знайшлася в Таврійській губернії, в 1916–1917 роках агроном Сергій Дмитрович Величко служив у міській управі Феодосії, завідував міською землею і був гласним міської думи.

Життя Олексія Львовича Величка радикально змінилося після Жовтневого перевороту. В Україні влада перейшла до Центральної Ради, а наприкінці квітня 1918 року до влади

внаслідок державного перевороту за участю військ кайзерівської Германії прийшов генерал Павло Скоропадський, проголошений гетьманом Української держави. Гетьмана Скоропадського привела до влади Спілка хліборобів-власників, тому Олексій Величко благополучно зберіг усі свої маєтки. За гетьмана настав відносний спокій, виробництво сільськогосподарської продукції помітно зросло, але це тривало лише протягом весни, літа та осені 1918 року.

У листопаді 1918 року Симон Петлюра підняв повстання проти гетьмана Скоропадського, було відновлено Українську Народну Республіку з урядом Директорії, гетьманську варту розгромлено, а сам гетьман утік за кордон. Петлюрівці незабаром відступили під натиском більшовицьких військ, які прийшли з Росії. Олексій Величко розглядав прихід більшовиків як тимчасове явище і вжив заходів для збереження своїх володінь; худобу передав у користування селянам, а землі здав в оренду з незначною платою, заздалегідь зареєструвавши приватновласницькі селянські господарства.

За гетьмана Скоропадського старостою Сумського повіту був генерал-майор С. Я. Гребенщиков, Величко допомагав йому залишити Суми після приходу до влади уряду Директорії. Генерал писав у своїх мемуарах: «Величко ... був виключно розумний землевласник, який чудово уживався зі своїми селянами. У смутні дні, втікаючи від більшовиків, він все своє майно доручав їх охороні, а худобу віддавав у користування селянам на руки, кажучи: "Підуть більшовики, ви мені все повернете, і не нестимете ніякої відповідальності. А поки більшовики не пішли, користуйтеся моїм добром, зберігаючи все, що можливо". Землю ж майже всю він заздалегідь здав в оренду за невелику плату своїм же селянам, і при вигнанні більшовиків добровольцями селяни самі сплатили в перші ж дні всі орендні гроші за весь час влади більшовиків».

Проте Добровольча армія протрималася на Сумщині лише кілька місяців, а до кінця 1919 року знову прийшли більшовики, тепер уже остаточно. Олексію Величку довелося тікати з країни, наприкінці січня 1920 року його разом із дружиною евакуювали з Новоросійська на кораблі «Ганновер». Опинилися на еміграції у Франції, проживали в Парижі. До Франції емігрував і генерал-майор Володимир Олександрович Свідерський із дружиною Софією Олексіївною, вони також оселилися в Парижі, «космополітичній столиці російського розсіювання».

Найскладнішим був шлях на еміграцію в Олександра Олександровича Піленка з дружиною Іриною Олексіївною та трьома малолітніми дітьми. Після Жовтневого перевороту, рятуючись від погромів та пограбувань, родина перебралася з Петрограда до Сум, проживали в домі Олексія Величка. Але після приходу червоногвардійців полковника Муравйова у Сумах стало небезпечно, родина переїхала до Києва, а після захоплення української столиці військами Директорії наприкінці 1918 року опинилася в Одесі. Щоб утримувати сім'ю, Олександр Піленко служив комерційним агентом у Добровольчій армії, видавав газету «Призыв». У травні 1919 року сім'я опинилася в Константинополі, а в жовтні 1920 року приїхала до Франції, місцем їхнього проживання також став Париж.

На еміграції опинився і Дмитро Миколайович Фролов (1898 р. н.), онук Анни Львівни Величко. Він навчався у Морському корпусі (останній набір гардемарин 1915–1918 років), проходив морську практику у Владивостоці, звідки 1918 року емігрував до Китаю. На батьківщину повернувся 1954 року разом із тисячами інших російських громадян, вивезених із Китаю до СРСР.

У Парижі Олексій Величко прожив останні роки життя, відведені йому долею, тут поховав дружину Єлизавету Євгенівну, яка померла 25 січня 1931 року. Помер Олексій Львович Величко 15 березня 1936 року у віці 84 роки.

Олексій Величко та члени його сім'ї розділили участь понад мільйона громадян, які залишили країну, рятуючись від жахів громадянської війни, масових вбивств та репресій. Представники першої хвилі «білої» еміграції вважали своє становище тимчасовим, сподіваючись, що більшовицький режим зрештою впаде, і вони повернуться на батьківщину. Цього не трапилося, але вони, принаймні, зберегли своє життя на відміну від тисяч і тисяч інших, які залишилися й загинули внаслідок терору та політичних репресій.